

Martin Fendrych

Bude válka? Žijeme v době, kdy Rusko může vyvolat jaderný konflikt

Чи буде війна? Ми живемо в час, коли Росія може спровокувати ядерний конфлікт

Росія збирається розв'язати війну в Європі. Америко-російські переговори не ведуть "до успішного дипломатичного – тобто невійськового – вирішення". М. Кіммідж, колишній чиновник Держдепартаменту, який зараз читає лекції у Вашингтонському католицькому університеті та спеціалізується на російсько-американських відносинах та історії холодної війни, вважає, що «Захід, зі свого боку, має величезну економічну силу, яку сьогодні він дуже мало використовує щодо Росії.

<https://nazory.aktualne.cz/komentare/bude-valka-zijeme-v-dobe-kdy-rusko-muze-vyvolat-konflikt/r~850c417277b411eca1070cc47ab5f122/>

Poslední dobou je stále víc a víc slyšet o tom, že "válka je na spadnutí". Válka v Evropě, válka, kterou se chystá rozpoutat Rusko. Neříká to každý analytik či expert na Rusko, ale ozývá se to denně. Souběžně můžeme sledovat americko-ruské rozhovory a další schůzky, kde s Rusy jedná NATO a diplomaté evropských zemí. Nic z toho nevede k úspěšnému diplomatickému - tedy nevojenskému, neválečnému - řešení. Předpokládám, že si u nás v Česku vůbec neumíme představit, vůbec si nepřipouštíme, že by válka mohla začít a přiblížit se k nám. A přitom je zřejmě děsivě blízko.

Signálů najdeme hodně, nejen ten nejdůležitější, tedy přesun ruských vojenských sil k hranici s Ukrajinou, ale třeba to, na co i se snímky upozorňuje novinář z politického oddělení časopisu Bild Julian Röpcke: "Nastal čas. Rusko mobilizuje své aktuálně vysloužilé brance. Videozáznamy ukazují, jak se ženy a děti loučí se svými manželi nebo otci. Jsou to tedy záložníci. Putin je na válečné stezce. Nezáleží na tom, co děláme." Ta poslední věta říká, že Putin nehledí na diplomatické snahy Západu.

Mluvčí Kremlu a Vladimira Putina Dmitrij Peskov vysvětlil postoj Ruska v rozhovoru s americkým publicistou a politologem Fareedem Zakariou pro CNN.

Peskov říká, že NATO se dostává blíž a blíž k hranicím Ruské federace, Rusové se cítí ohroženi a ruská bezpečnost je v ohrožení. Tvrdí, že to není otázka několika týdnů, ale několika celých dekád. NATO podle Kremlu není obranný pakt, ale bylo vytvořeno ke konfrontaci, "NATO je zbraň konfrontace". Po roce 2014 začala být Ukrajina orientována blíže k členům NATO. Podle Peskova se dá pozorovat "invaze" NATO na Ukrajinu s infrastrukturou, instruktory, obrannými i útočnými zbraněmi. Toto je podle Putina ona nepřekročitelná červená linie a Rusko chce pro sebe bezpečnostní záruky.

Ty jsou tři. Žádné síly a zbraně NATO v zemích Aliance, které se připojily v roce 1997 nebo později. Dále NATO nebude přijímat další členy, jako je Ukrajina. A nakonec žádné vojenské akce na územích nečlenských států NATO blízko Rusku. Tolik Peskov, který ovšem jen Fareedovi Zakariaovi zopakoval, co už víme a co už jsme od Rusů slyšeli. Pěkně v kostce.

Nechme teď stranou, že tento tříbodový diktát je v zásadě nesplnitelný, neboť by zásadně omezil svobodné rozhodování NATO, jeho jednotlivých členských zemí, ale i dalších států. Podstatný je jiný fakt. Zdá se, že Rusko má skutečné obavy, jeho strach není hra. Možná si prostě nedovede představit - samo po staletí rozpínavé, že by Severoatlantická aliance nechystala ofenzivu, útok na Rusko.

Rusové uvažují jinak než my

V Respektu č. 2 vyšel rozhovor s Michaelem Kimmagem, bývalým úředníkem amerického ministerstva zahraničí, který dnes přednáší na Americké katolické univerzitě ve Washingtonu a specializuje se na rusko-americké vztahy a na historii studené války. Tento expert vyslovil jednu důležitou myšlenku - Rusové uvažují úplně jinak než my.

"Jedna z věcí, která je pro nás, kdo jsme mimo ruský svět, nepochopitelná, je to, že Rusové svoje chování vnímají jako obranné. Zní to zvláště, protože to bylo Rusko, kdo anektoval Krym a provedl invazi na Donbasu, a v mnoha ohledech je agresor. Samo sebe ale Rusko vnímá jako v defenzivě. Vychází to z téměř paranoidního pocitu neustálého ohrožení, pocitu, že musí pořád soupeřit se Západem, jinak jim ujede vlak. To, co my vidíme jako agresi, Rusko vnímá jako obranu. Dochází tak k úplnému nepochopení pojmů a jazyka."

Pokud to vezmeme vážně, znamená to, že si Rusové v podstatě jakoukoliv agresi odůvodnili a taky odůvodní. Jakmile otočíte realitu hlavou dolů, funguje prostě jinak. My to známe z dezinformací, kde se realita staví na hlavu, a najednou se octnete v jiném světě. Michael Kimmage varuje, že "budeme žít v situaci, která má potenciál eskalovat do jaderného konfliktu, a to je děsivé".

Nabízí i řešení, návod, co dělat, kudy by Západ mohl jít: co nejefektivnější mix nátlakových opatření. "Západ má na své straně obrovskou ekonomickou sílu, z níž dnes směrem k Rusku používá jen velmi málo. Máme sice už sedm let sankce, ale lze v nich jít mnohem dál. Osobně se domnívám, že v konfrontaci s Ruskem a v řešení situace na Ukrajině je toto mnohem efektivnější nástroj než nějaké vojenské akce. Podstatně větší ekonomický tlak na Rusko musí být na stole, protože nynější situace je velmi vážná."

Bojovat proti zlu, na které stačíme

Co v tom hrozícím jaderném konfliktu může dělat česká diplomacie? Na výročí sebeupálení Jana Palacha 16. ledna tweetoval nový český šéfdiplomat Palachovu větu: "Člověk musí bojovat proti tomu zlu, na které právě stačí." Palach se upálil na protest proti ruské okupaci, jak víme. Jeho věta je drsná, obětoval svůj život, aby zastavil zlo. Víc než svůj život neměl. - A my dnes? Co máme my proti ruské agresi? Zase jen svoje životy. Na Rusko sami nestačíme. Proto jsme v NATO a v Evropské unii.

Čím dál víc je vidět, jak obrovskou cenu obojí to členství pro nás má. Teprve tváří v tvář ohrožení si to uvědomujeme. A uvědomuje si to i ruský prezident Putin, který by nás chtěl zahnat do doby před vstupem do NATO, chtěl by z nás udělat jen "jakočleny".

Poslouchal jsem v tu palachovskou neděli rozhovor s prezidentem Milošem Zemanem na Frekvenci 1. Ani jednou nezmínil, co se děje na hranicích Ukrajiny, ani to, že ruští výsadkáři zasahovali v Kazachstánu. Ani jednou! Jako by ruské nebezpečí neexistovalo, jako by Američané s Rusy nejednali, jako by Rusko nemělo nejen špičkovou vojenskou techniku, ale i jaderné zbraně. Zeman se místo toho, jak je jeho mnohaletým zvykem, vysmíval. Vysmíval se ženě, předsedkyni sněmovny Markétě Pekarové Adamové. Prý vůbec nerozumí zahraniční politice. A mně zněla v hlavě věta Michaela Kimmageho "budeme žít v situaci, která má potenciál eskalovat do jaderného konfliktu, a to je děsivé".

Zeman na Frekvenci 1 oznámil, že zahraniční politiku nebude řešit s předsedou Senátu Milošem Vystrčillem, s Markétou Pekarovou Adamovou ani s šéfdiplomatem Janem Lipavským, jenom s premiérem Petrem Fialou. Chce si pro mlčení o Rusku, o jeho "strachu", který může vyústit v evropskou válku, vynutit co nejlepší podmínky. A Lipavský chce "bojovat proti tomu zlu, na které právě stačí". Mimo jiné tak, že chce ruského ministra zahraničí zvat do Prahy. Jako by nebylo Vrbětíc.

Vraťme se zpět do reality, která nestojí hlavou dolů. Ještě jednou zopakujme větu Michaela Kimmageho: "Západ má na své straně obrovskou ekonomickou sílu, z níž dnes směrem k Rusku používá jen velmi málo." Na tom bychom mohli i my, Češi, v EU a NATO pracovat.